

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj 41 0 Rs 086780 22 Rev
Sarajevo, 12.03.2024. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Emine Hulusija, kao predsjednice vijeća, Zlate Džafić i dr. sc. Danice Šain, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J.S. iz V., Ulica. ..., koga zastupa punomoćnik Srđan Petrušić, advokat iz Zenice, protiv tuženog Rudnik Mrkog uglja „Breza“ d.o.o. Breza, Ulica Branilaca grada bb, radi naknade nematerijalne štete, vrijednost spora 4.169,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, protiv presude Kantonalnog suda u Zenici broj 41 0 Rs 086780 22 Rsž od 16.08.2022. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 12.03.2024. godine, donio je slijedeće

R J E Š E N J E

Revizija se usvaja, drugostepena presuda ukida i predmet vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Visokom broj 41 0 Rs 086780 21 Rs od 08.03.2022. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim je tražio isplatu naknade nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove, zbog povrede prava ličnosti, ugleda i časti u iznosu od 3.000,00 KM i za pretrpljeni strah u iznosu od 1.260,00 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom počev od 18.02.2021. godine pa do isplate, kao i zahtjev da mu tuženi nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.373,20 KM.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Zenici broj 41 0 Rs 086780 22 Rsž od 16.08.2022. godine žalba tužitelja je odbijena kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđena.

Protiv navedene presude tužitelj je blagovremeno izjavio reviziju zbog povrede odredaba Zakona o parničnom postupku i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovno razmatranje ili preinači na način da se usvoji tužbeni zahtjev u cijelosti, te tuženi obaveže na naknadu troškova parničnog postupka, kao i troškove sastava revizije.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u okvirima razloga revizije i po službenoj dužnosti u skladu sa članom 241. Zakona o parničnom postupku (Službene novine F BiH br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15- dalje ZPP) ovaj sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija je dopuštena i osnovana.

Naime, kako je predmet spora zahtjev tužitelja da mu tuženi nadoknadi nematerijalnu štetu za pretrpljene duševne bolove zbog povrede prava ličnosti, ugleda i časti u iznosu od 3.000,00

KM i za pretrpljeni strah u iznosu od 1.260,00 KM zajedno sa kamatama, koju mu je tuženi počinio mobingom, neopravdanim otkazom i diskriminacijom, to je prema odredbi člana 13. stav 2. u vezi sa članom 12. Zakona o zabrani diskriminacije (Službeni glasnik BiH, broj: 59/09 i 66/16), revizija uvijek dozvoljena bez obzira na vrijednost spora. Stoga tužitelj nepotrebno predlaže da se revizija dopusti pozivom na odredbu člana 237. stav 3. ZPP jer smatra da bi odlučivanje o istoj bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

U postupku pred prvostepenim sudom je utvrđeno da je tužitelj dugogodišnji zaposlenik tuženog na poslovima NK radnik-prerada uglja; da je rješenjem Kantonalne administrativne službe u Zenici broj: 01/1-1238567264 od 8.1.2008. godine, koje je izmijenjeno rješenjem Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar broj: 01/1-1238567264 od 26.3.2009. godine, tužitelju kao invalidu II kategorije invalidnosti zbog bolesti priznato pravo na raspoređivanje-zapošljavanje na drugom odgovarajućem poslu koje ne iziskuje rad u jami i direktni kontakt sa drvenim ugljem, kao i pravo na odgovarajuću naknadu plaće počev od 13.2.2007. godine; da je tuženi odlukom o otkazu ugovora o radu zbog teže povrede radne obaveze iz radnog odnosa od 16.12.2016. godine tužitelju otkazao ugovor o radu na neodređeno vrijeme od 11.3.2016. godine zbog učinjene teže povrede radne obaveze sa danom 16.12.2016. godine bez poštivanja otkaznog roka; da je pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom broj 41 0 Rs 065530 17 Rs od 1.10.2018. godine poništena navedena odluka o otkazu ugovora o radu i tuženi obavezan da tužitelja vrati na rad po ugovoru o radu od 11.3.2016. godine, kao i da mu na ime naknade plaće za period od 16.12.2016. do 30.4.2018. godine isplati iznos od 13.356,75 KM, zajedno sa doprinosima za PIO, kamatama i troškovima postupka; da je tuženi odlukom od 18.3.2019. godine ponovo tužitelju otkazao ugovor o radu na neodređeno vrijeme od 11.3.2016. godine zbog teže povrede radne obaveze iz radnog odnosa sa danom 18.3.2019. godine bez poštivanja otkaznog roka; da je presudom Općinskog suda u Visokom broj 41 0 Rs 078560 19 Rs od 15.5.2020. godine poništena navedena odluka o otkazu ugovora o radu, te je tuženi obavezan da tužitelja vrati na rad po ugovoru o radu od 11.3.2016. godine i da mu na ime naknade plaće za period od 18.3.2019. do 31.8.2019. godine isplati iznos od 4.888,79 KM, zajedno sa doprinosima za PIO, kamatama i troškovima postupka; da su se Sporazumom o načinu izvršenja navedene presude Općinskog suda u Visokom tužitelj i tuženi sporazumjeli da tuženi ukupno potraživanje u iznosu od 15.134,32 KM isplati tužitelju u 10 jednakih mjesečnih rata, da za tužitelja uplati pripadajuće doprinose za PIO i da mu isplati troškove parničnog postupka u iznosu od 2.983,15 KM u tri mjesečne rate; da je u specijalističkom nalazu JU Kantonalne bolnice Zenica, Služba za psihijatriju od 28.10.2016. godine navedeno da je tužitelj prvi put liječen kod neuropsihijatra 2004. godine radi ratnih traumatskih događaja i da je sada došao radi pogoršanja duševnog zdravlja unazad mjesec dana nakon što je na poslu protiv njega podnesena krivična prijava koja nije argumentovana; da je u psihološkom nalazu JU Doma zdravlja Kakanj od 9.11.2016. godine navedeno da je tužitelj prvi put bio na tretmanu kod spec. psihijatra 2004. godine zbog reaktivnih neurodepresivnih smetnji, da je iste te godine bio na pregledu kod psihologa, da su prisutni elementi PTSP-a, te da se prije sedam dana javio na odjel psihijatrije u KB Zenica zbog akutne reakcije na stres; da je u specijalističkom nalazu KB Zenica sa kontrolnog pregleda od 14.11.2016. godine navedeno da se tužitelj mnogo bolje osjeća nego ranije, da je u nalazu i mišljenju psihologa JU Doma zdravlja kantona Sarajevo OJ DZ Vogošća, Centar za mentalno zdravlje od 15.11.2018. godine u anamnestičkim podacima navedeno da je tužitelj u aprilu 2016. godine imao stresnu situaciju na poslu (dobio je otkaz), da je vođen sudski spor i da je tužitelj vraćen na posao, te prebačen na radno mjesto koje ne može raditi, da od tada loše spava i da je izgubio apetit; da u zaključku tog nalaza stoji da se evidentiraju poteškoće u prilagođavanju izražene kao osjećaj nesigurnosti uz elemente depresivnosti; da je na kontrolnom pregledu 22.11.2018. godine navedeno da je stanje bez promjena. Dalje je utvrđeno da je nalazom i mišljenjem ljekara specijaliste/subspecijaliste Psihijatrijske klinike Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu od

24.12.2018. godine tužitelju data dijagnoza poremećaj prilagodbe F43.2 i indicirana hospitalizacija u Dnevnoj bolnici, te da je u periodu od 26.12.2018. do 26.2.2019. godine tužitelj bio hospitaliziran u Psihijatrijskoj klinici Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, odjeljenje Dnevna bolnica, pod dijagnozom poremećaj prilagodbe na stres, mješovita anksiozno-depresivna reakcija. Ocjenom iskaza svjedoka G. H. i K. D. prvostepen sud je utvrdio da upravnik, niti drugo nadređeno lice tužitelja nije stavljao u nepovoljan položaj zbog pola, boje kože, političke pripadnosti i sl., niti su ti svjedoci bili prisutni kada je tužitelja neko vrijeđao maltretirao, degradirao, psovao ili na drugi način nefizički zlostavljao. Da je vještak medicinske struke Ahmić dr. Muhamed u svom nalazu i mišljenju naveo da radnje tuženog (disciplinski postupak, česta premještanja na neodgovarajuće radno mjesto, neuplaćivanje doprinosa za zdravstveno osiguranje, kao i sudski procesi zbog istih) imaju jak stresogeni potencijal i da su te radnje mogle štetiti i svakom drugom prosječnom građaninu, da je tužitelj ove radnje subjektivno doživio kao povredu prava ličnosti koja je štetila njegovoj časti i ugledu, zbog čega su se javile psihosocijalne smetnje u vidu nezadovoljstva, neugode, frustracije i ljutnje, što je dovelo do poremećaja duševnog mira i remećenja psihosocijalne ravnoteže. Zaključak je vještaka da je tužitelj zbog radnji tuženog trpio duševne bolove zbog povrede prava ličnosti, ugleda i časti i to jakog intenziteta 7 dana, srednjeg intenziteta 30 dana i lakog intenziteta koji traje i dalje zbog sudskog postupka, te strah jakog intenziteta 1 dan, srednjeg 30 dana i lakog intenziteta 60 dana.

Na osnovu navedenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev u cijelosti kao neosnovan zaključivši da tužitelj nije dokazao da mu je tuženi mobingom, neopravdanim otkazom i diskriminacijom nanio nematerijalnu štetu uz poziv na odredbu člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije, na članove 8. i 9. Zakona o radu i član 200. Zakona o obligacionim odnosima. Prvostepeni sud je cijenio da sama činjenica da su otkazi ugovora o radu bili nezakoniti ne predstavlja valjan pravni osnov za dosuđenje naknade nematerijalne štete za povredu časti, ugleda ili prava ličnosti, te pretrpljenog straha, u situaciji kada nije dokazano da je postupak otkaza ugovora o radu vođen zlonamjerno i šikanozno, odnosno da je u postupku nezakonitog otkazivanja tužitelj bio izložen vrijeđanju, umanjenju njegovog ugleda i dostojanstva, da tužitelj nije naveo ni jednu radnju kojom je bio diskriminisan, odnosno koje su to bile radnje psihičkog zlostavljanja i ponižavanja. Prvostepeni sud nije prihvatio zaključak vještaka da su radnje navedene u tužbi izazvale duševnu bol i strah kod tužitelja.

Drugostepeni sud je, odlučujući o žalbi tužitelja, prihvatio činjenična utvrđenja i pravni stav prvostepenog suda, pa je žalbu kao neosnovanu odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

Osnovano se u reviziji ukazuje da je u postupku donošenja pobijane presude počinjena povreda odredaba parničnog postupka iz člana 8. i 147. u vezi sa članom 209. ZPP što je bilo od uticaja na donošenje pravilne i zakonite odluke, te pogrešno primijenjeno pravilo o teretu dokazivanja, te s tim u vezi da je i materijalno pravo pogrešno primijenjeno.

Odredbom člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije (Službeni glasnik BiH broj 59/09 i 66/16- dalje ZZD) je propisano da se mobing smatra oblikom nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koje se ponavlja radnjama koje imaju ponižavajući učinak na žrtvu i ima za svrhu ili posljedicu degradaciju zaposlenikovih radnih uvjeta ili profesionalnog statusa. Prema odredbi člana 9. stav 1. u vezi sa stavom 5. Zakona o radu F BiH mobing predstavlja specifičnu formu nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koje podrazumijeva ponavljanje radnji kojima jedno ili više lica psihički zlostavlja i ponižava drugo lice, a čija je svrha ili posljedica ugrožavanje njegovog ugleda, časti, dostojanstva i integriteta, degradacija radnih uvjeta ili profesionalnog statusa.

Prema odredbi člana 12. stav 3 Zakona o radu ako radnik ili lice koje traži zaposlenje u slučaju spora iznesu činjenice koje opravdavaju sumnju da je poslodavac postupio suprotno odredbama ovog zakona o zabrani diskriminacije, na poslodavcu je teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije, odnosno da postojeća razlika nije usmjerena na diskriminaciju, već da ima svoje objektivno opravdanje.

Po ocjeni ovog suda osnovano tužitelj u reviziji ukazuje na proizvoljnu ocjenu dokaza jer prema zapisniku sa glavne rasprave od 12.01.2022. godine proizilazi da je tužitelj, saslušan kao parnična stranka u iskazu detaljno opisao radnje koje predstavljaju radnje povrede dostojanstva radnika i mobing, da se svjedok H. G. jasno izjasnio da nije vidio ništa sporno na doznakama za bolovanje koje je tužitelj dostavio, ali da mu je upravnik pogona D. K. rekao da je došlo naređenje od uprave društva da podnese prijavu protiv tužitelja, da je bio kod pravnice koja mu je pomogla sastaviti prijavu i da je tom prilikom rekla da će izgubiti. Svjedok D. K. se sjeća da je bilo puno bolovanja radnika u to vrijeme. Da je vještak medicinske struke, podoblast psihijatrija, Ahmić dr. Muhamed u svom nalazu i mišljenju naveo da radnje tuženog (disciplinski postupak, česta premještanja na neodgovarajuće radno mjesto, neuplaćivanje doprinosa za zdravstveno osiguranje, kao i sudski procesi zbog istih) imaju jak stresogeni potencijal i da su te radnje mogle štetiti i svakom drugom prosječnom građaninu, da je tužitelj ove radnje subjektivno doživio kao povredu prava ličnosti koja je štetila njegovoj časti i ugledu, zbog čega su se javile psihosocijalne smetnje u vidu nezadovoljstva, neugode, frustracije i ljutnje, što je dovelo do poremećaja duševnog mira i remećenja psihosocijalne ravnoteže.

Prvostepeni sud je iskaz tužitelja ocijenio nepouzdanim, a iskaze svjedoka je cijenio uvjerljivim jer nisu u suprotnosti sa drugim izvedenim dokazima, ali bez navođenja sa kojim drugim dokazima, što presudu čini nejasnom. Prvostepeni sud nije prihvatio ni zaključak vještaka medicinske struke da su radnje navedene u tužbi izazvale duševnu bol i strah kod tužitelja navodeći kao razlog da je iz medicinske dokumentacije vidljivo da je tužitelj zdravstvene probleme imao 2004. i 2011. godine u vidu akutne reakcije na stres. Međutim, i po ocjeni ovog suda, a kako se osnovano ukazuje i u reviziji, takva ocjena nalaza vještaka medicinske struke od strane prvostepenog suda nije prihvatljiva i ne može se cijeniti pravilnom, jer zadire u stručno znanje iz oblasti psihologije i psihijatrije kojim sud ne raspolaže.

Činjenica da je otkaz ugovora o radu bio nezakonit, sama po sebi, ne predstavlja valjan osnov za dusuđenje naknade štete, kako je to pravilno u razlozima svoje odluke navode i nižestepeni sudovi. Međutim, u konkretnom postupku sud je bio dužan sagledati sve okolnosti slučaja i procijeniti ponašanje poslodavca, njegovu namjeru iskazanu takvim ponašanjem i posljedicu koju je takvo ponašanje imalo za radnika, što je propustio.

Ukoliko se radnje poslodavca ne mogu podvesti pod mobing, radnik ima pravo na naknadu štete od poslodavca u skladu sa opštim pravilima obligacionog prava. U tom slučaju poslodavac odgovara po načelu krivice (član 154. stav 1. ZOO), te je za takvu štetu potrebno kumulativno postojanje svih opštih pretpostavki odštetne odgovornosti (skrivena štetna radnja, šteta i uzročna veza).

Kako je prvostepeni sud u razlozima svoje odluke propustio dati sveobuhvatnu ocjenu izvedenih dokaza, navesti sadržaj istih u relevantnom dijelu, te savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i sve dokaze u međusobnoj vezi na način kako je to propisano članom 8. ZPP, a koju povredu drugostepeni sud nije sankcionisao iako mu je na istu ukazano žalbom, to je na taj način i sam počinio povredu odredbe člana 240. stav 1. tačka 1. ZPP.

S obzirom na prirodu povrede nema uvjeta za preinaku pobijane presude, pa je iz svih navedenih razloga valjalo, primjenom odredbe člana 249. stav 1. ZPP, reviziju tužitelja uvažiti, drugostepenu presudu ukinuti i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovni postupak.

U ponovnom postupku drugostepeni sud će imajući u vidu pravne stavove i upute date od strane ovog suda, poštujući odredbu člana 12. stav 3. Zakona o radu (tužitelj dokazuje opravdanu sumnju da je bio izvrgnut mobingu), izvršiti ponovnu ocjenu već izvedenih dokaza, po potrebi zakazati raspravu, te nakon toga donijeti novu odluku za koju će dati potpune činjenične i pravne razloge.

Ukidanje odluke o glavnoj stvari povlači za sobom i ukidanje odluke o troškovima parničnog postupka o kojima će se odlučiti u konačnoj odluci (član 397. stav 3. ZPP).

Predsjednica vijeća
Emina Hulusija, s.r.